

- به سازمان جهانی بازرگانی با نگرشی بر سیاست‌های بازرگانی موجود در زمینه ماشین‌ها و دستگاه‌های برقی / اطلاعات سیاسی - اقتصادی / شماره‌های ۱۷۷ و ۱۷۸ / صفحه ۲۰۱.
- ۳۲) سازمان تجارت جهانی / پیشین / صفحه ۱۹.
- ۳۳) فاخری، مهدی / ۱۳۸۲ / سازمان جهانی تجارت و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران / انتشارات وزارت امور خارجه / چاپ اول / صفحات ۳۰ و ۱۴۸، اکبریان، رضا / ۱۳۸۱ / سازمان جهانی بازرگانی و نقش آن در جهانی‌شدن اقتصاد / اطلاعات سیاسی - اقتصادی / شماره‌های ۱۷۷ و ۱۷۸ / صفحه ۱۷۵.
- ۳۴) فاخری، مهدی / پیشین / صفحه ۳۱.
- ۳۵) همان / صفحه ۴۸ تا ۵۱، عزیزی، خسرو / ۱۳۸۲ / نکاتی درباره عضویت ایران در سازمان جهانی بازرگانی / اطلاعات سیاسی - اقتصادی / شماره‌های ۱۹۷ و ۱۹۸ / صفحه ۱۴۸.
- ۳۶) جام جم / شماره ۱۱۵۱ / یکشنبه ۳ خرداد ۱۳۸۳ / صفحه ۹.
- ۳۷) ج. بایراستگر، توماس / ۱۳۸۱ / جهانی‌شدن و طرزتفکر بازیگران نهادی عمده / ترجمه حمید تقوی‌پور / نامه فرهنگ / دوره سوم / شماره ۴۳ / صفحه ۶۶.
- ۳۸) فاخری، مهدی / پیشین / صفحات ۴۸، ۵۳ و ۵۵.
- ۳۹) عزیزی، خسرو / پیشین / صفحه ۱۴۹.
- ۴۰) علی‌بابایی، غلامرضا / پیشین / صفحه ۳۲۷.
- ۴۱) فاخری، مهدی / پیشین / صفحه ۱۲۶.
- ۴۲) همان / صفحات ۱۹۹ و ۲۰۰، جام جم / شماره ۱۱۵۱ / یکشنبه ۳ خرداد ۱۳۸۳ / صفحه ۹.
- ۴۳) خبرنامه رویدادها و تحولات سازمان جهانی تجارت / شماره ۷ / پاییز ۱۳۷۶ / صفحه ۳.
- ۴۴) عزیزی، خسرو / پیشین / صفحه ۱۴۹.
- ۴۵) همشهری / شماره ۳۰۰۲ / دوشنبه ۱۹ اسفند ۱۳۸۱ / صفحه ۶.
- ۴۶) طرح کلی یادداشت رژیم تجاری شامل هفت فصل با زیرفصل‌ها و پیوست‌های آن است: مقدمه - اقتصاد - سیاست‌های اقتصادی و تجارت خارجی - چارچوب تبیین و اجرای سیاست‌های موثر بر تجارت کالا و خدمات - سیاست‌های موثر بر تجارت کالا - جنبه‌های مرتبط با تجارت رزیم مالکیت فکری - جنبه‌های مرتبط با تجارت رزیم خدمات - مبنای سازمانی برای تجارت و روابط اقتصادی با کشورهای ثالث. علاوه بر این یادداشت و یا (اغلب) در ضمن آن، می‌باید اطلاعات مربوط به نوع و میزان یارانه‌های صادراتی و حمایت‌های داخلی کشاورزی و نیز اقدامات سیاسی موثر بر تجارت خدمات در توضیح اقدامات و قوانین مربوطه و مقررات‌گذاری اقدامات افقی و بخش‌های خاص براساس روش‌های عرضه، تسلیم سازمان شود.
- ۴۷) خبرنامه رویدادها و تحولات سازمان جهانی تجارت / شماره ۲۸ / شهریور ۱۳۸۱ / صفحات ۱۱ تا ۱۵.
- ۴۸) فاخری، مهدی / پیشین / صفحه ۲۰۰.
- ۴۹) مصاحبه سرپرستی نمایندگی تام‌الاختیار تجاری ایران / روزنامه ایران / شماره ۲۳۰۶ / چهارشنبه ۲۹ آذر ۱۳۸۱ / صفحه ۶.
- ۵۰) همشهری / شماره ۳۱۶۵ / شنبه ۲۲ شهریور ۱۳۸۲ / صفحه ۱۹.
- ۵۱) جلالی، جلال‌الدین / ۱۳۸۴ / ایران و سازمان جهانی تجارت / شرق / شماره ۴۸۸ / صفحه ۱۱.
- ۵۲) همان / صفحه ۱۱.
- ۵۳) مصاحبه سرپرست دفتر نمایندگی تام‌الاختیار ایران در سازمان جهانی تجارت / همشهری / شماره ۳۷۱۴ / پنجشنبه ۱۲ خرداد ۱۳۸۴ / صفحه ۴.
- 54) UNCTAD.
- ۵۵) جلالی، جلال‌الدین / پیشین / صفحه ۱۱.
- ۵۶) جزئیات نحوه الحاق کامل ایران به سازمان تجارت جهانی (مراحل ۷ گانه عضویت ایران) / دنیای اقتصاد / شماره ۶۸۶ / دوشنبه ۹ خرداد ۱۳۸۴ / صفحات ۱ و ۵.

بخش خدمات بانکی در مسیر الحاق به

سازمان جهانی تجارت

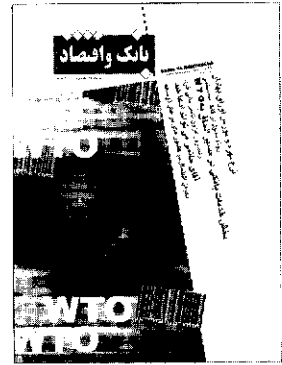
دکتر رافیک نظریان

هر کشوری که بتواند سطح تعامل خود با اقتصاد جهانی را در جهت افزایش صادرات و جذب سرمایه مادی و انسانی (به‌طور اعم) بالاتر ببرد، سهم بیشتری از هم‌پیوندی و تعامل با اقتصاد جهانی خواهد داشت.

اقتصادشان با اقتصاد جهانی، گام‌های بلندی را برداشته‌اند. مطالعه روند تاریخی اقتصاد ایران در این رابطه نیز مبین آن است که ایران به‌رغم روند روبه‌رشد تعامل با اقتصاد دنیا، به‌خصوص در سال‌های اخیر، با توجه به استعدادهای بالقوه، هنوز به جایگاه واقعی خود در سطح جهانی دست نیافته است. اساساً کشورها از جهات مختلفی توانایی تعامل با اقتصاد

مقدمه

در عصر کنونی از لحاظ بیشتر کشورهای دنیا، به خصوص کشورهای در حال توسعه، فرایند جهانی‌شدن به معنای هم‌پیوندی با اقتصاد جهانی است و یک اصل اجتناب‌ناپذیر تلقی می‌شود. بنابراین، اینگونه کشورها به منظور رفع عقب‌ماندگی‌های خویش، و افزایش و تقویت مجاری ارتباطی

جهانی را دارا می‌باشند که برخی از مهمترین آنها، مبادله کالاها و خدمات، ورود و خروج سرمایه و مبادله گردشگران بین‌المللی (توریسم) است. هر کشوری که بتواند سطح تعامل خود با اقتصاد جهانی را در جهت افزایش صادرات و جذب سرمایه مادی و انسانی (به‌طور اعم) بالاتر ببرد، سهم بیشتری از هم‌پیوندی و تعامل با اقتصاد جهانی خواهد داشت. به عنوان مثال، یکی از شاخص‌های جهانی شدن، بحث سرمایه‌گذاری خارجی (جذب سرمایه‌های مستقیم خارجی - FDI) است. در این زمینه براساس گزارش‌های انکتاد (UNCTAD) رقم سرمایه‌گذاری خارجی جذب‌شده در کشور ما طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۷۷ میلادی بین ۲۴ تا ۵۳ میلیون دلار می‌باشد، در حالی که کل سرمایه‌گذاری خارجی جهانی در سال ۲۰۰۰ میلادی معادل ۱۲۷۰ میلیارد دلار و سهم کشورهای درحال توسعه هم معادل ۲۴۰ میلیارد دلار بوده است و عملکرد ایران در این زمینه نشانه آشکار عقب‌ماندگی‌های جدی ما در این مورد می‌باشد.

گزارش‌های بین‌المللی منتشرشده توسط ۵۱ موسسه بین‌المللی نیز حاکی از شکاف اقتصاد ایران با اقتصاد جهانی است. براساس گزارش منتشره از وضعیت آزادی اقتصادی، ایران در میان ۱۲۳ کشور، رتبه ۷۸ را به خود اختصاص داده است. از سوی دیگر، گزارش موسسه بین‌المللی مبارزه با عدم شفافیت اقتصادی هم ایران را بین ۱۴۶ کشور، در جایگاه ۸۷ از نظر فساد اداری قرار داده است. در این میان، با توجه به اعلام نرخ متوسط ۲۰/۷ درصد تعرفه گمرکی از سوی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ایران از منظر بالابودن تعرفه‌ها، رتبه سوم جهانی را دارا می‌باشد و بالاخره، در محاسبه سازمان جهانی تجارت با ملحوظ‌نمودن صادرات یا درآمدهای نفتی ایران رتبه ۴۱ را در میان ۱۸۷ کشور جهان داشته است. و در نهایت، موسسه بین‌المللی "بیزنس مانی‌تور" هم در گزارش خود طی سه ماهه جاری سال میلادی، درجه ریسک فضای تجاری ایران را ۴۵/۲ اعلام نموده که در بین کشورهای خاورمیانه پس از امارات، رژیم صهیونیستی، بحرین، کویت، عمان، مصر، ترکیه، عربستان و اردن، رتبه دهم و در بین کشورهای جهان رتبه ۹۶ را به خود اختصاص داده است. براساس این گزارش، میانگین درجه ریسک تجاری کشورهای خاورمیانه ۵۹/۲ و میانگین جهانی آن ۵۸/۱ می‌باشد و امارات متحده عربی با درجه ریسک تجاری ۷۹/۶، در صدر کشورهای خاورمیانه است و رتبه ۱۴ جهانی را دارا می‌باشد.

بنابراین، برای تحکیم بنیان‌های تعامل اقتصاد ایران با اقتصاد جهانی، به طور کلی، نیازمند اجرای برخی اقدامات اساسی و سرنوشت‌ساز در جهت افزایش صادرات غیرنفتی و جذب سرمایه‌های خارجی و مانند آن می‌باشیم و از مهمترین الزامات در این راستا نیز همانا تقویت دیپلماسی تجاری -

اقتصادی ایران در کشورهای طرف مبادله، برقراری ارتباط هوشمندانه و فرصت‌ساز با مجامع و موسسات علمی، اقتصادی و تکنولوژیکی بین‌المللی می‌باشد و شاید در سرنوشت این امور هم گام برداشتن مدبرانه و عالمانه در مسیر الحاق به سازمان جهانی تجارت است که سرانجام پس از نه سال تلاش، در خرداد ماه سال جاری موانع مقدماتی آن از سر راه برداشته شد و قبول درخواست عضویت ایران به تصویب شورای عمومی این سازمان رسید.

لازم به ذکر است که سازمان جهانی تجارت که در حال حاضر تمامی عرصه‌های گمرکی و بازرگانی را تحت‌نظر دارد، به مثابه قلب مبادلات بازرگانی فراملی جهان تلقی می‌شود و به مبادلات بازرگانی جهان ثبات و اطمینان خاصی می‌بخشد، به نحوی که در عرصه مناقشات بین‌المللی بازرگانی و گمرکی بین اعضا نقش میانجی را ایفا می‌نماید، هرچند که برخی نیز بر این سازمان خرده می‌گیرند که مسوولیت‌های قابل‌توجهی در نارسایی‌های برآمده از جهانگرایی همچون افزایش فقر و آلودگی محیط زیست، داشته است.

مروری بر فرایند عضویت و الحاق در WTO و جایگاه ایران در این سازمان

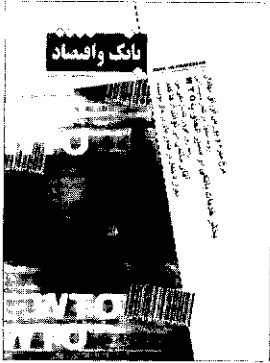
در روز پنجشنبه پنجم خرداد ماه ۱۳۸۴ (مصادف با ۲۶ می ۲۰۰۵ میلادی) درخواست ایران برای ورود به مرحله مذاکرات و عضویت در سازمان جهانی تجارت، در شورای عمومی این سازمان پذیرفته شد.

در پی پذیرش درخواست عضویت (ناظر) ایران، گام اولیه فرایند الحاق، تهیه یک گزارش از نظام (رژیم) تجاری به زبان انگلیسی است که در واقع، شناسنامه‌ای از وضعیت بخش‌های اقتصادی و قوانین و مقررات تجاری کشور است. ایران در حال حاضر رژیم تجاری خود را تقریباً کامل نموده است. سپس مرحله ارائه سوالات از سوی گروه کاری است. تعداد سوالات مطرح‌شده برای چین ۵۰۰۰ و برای روسیه ۳۵۰۰ مورد بوده است. هدف از طرح این سوالات، اطلاع اعضا از مقررات و قوانین تجاری در داخل ایران است. قوانین و مقررات مغایر با استاندارد سازمان جهانی تجارت نیز باید در دوره مذاکره الحاق رفع شوند.

از سال ۱۳۷۹ با فرض الحاق به این سازمان، اقدامات اصلاحی چون حذف پیمان ارزی، یکسان‌سازی نرخ ارز، تجمیع عوارض و مالیات‌ها، اصلاح قانون مالیات‌ها، تدوین و تصویب قانون جدید جلب و تشویق سرمایه‌گذاری خارجی، کاهش تعرفه‌های گمرکی و رفع موانع غیرتعرفه‌ای، و تاسیس بانک‌های خصوصی و مشارکت بخش خصوصی در خدمات بانکداری انجام شده است که برخی ناقص بوده و برخی از

در دوره مذاکره برای الحاق، باید قوانین و مقررات کشوری مغایر با استانداردهای سازمان جهانی تجارت اصلاح شوند.

مهمترین نظامی که در راه پیوستن به سازمان جهانی تجارت باید اصلاح شود، همانا نظام مدیریت کلان اقتصادی کشور است.

۵- مقررات نهادی (مواد ۲۶-۲۲).

۶- مقررات پایانی (مواد ۲۹-۲۷).

بخش دوم موافقتنامه GATS مرکب از هشت ضمیمه است و مقررات ناظر بر خدمات بانکداری هم در ضمیمه مربوط به خدمات مالی آمده است.

شرحی مختصر بر تعهدات و نظامات کلی GATS

به طور کلی، اصول و مبانی مشترک حاکم بر تجارت کالاها و خدمات، تعهدات عام و کلی، با شرحی مختصر عبارتند از:

الف) اصل عدم تبعیض: این اصل که در ماده ۲ موافقتنامه GATS به عنوان رفتار مبتنی بر دولت کامله الوداد نیز نام برده شده است، ناظر به رفع تبعیض در رفتار کشورهای عضو نسبت به یکدیگر است و برپایه آن، هر امتیازی که یک کشور به کشور دیگر یا گروهی از کشورهای عضو اعطا می نماید، بدون هیچ قید و شرطی به سایر کشورهای عضو نیز تسری می یابد. به عنوان مثال، اگر عربستان بتواند امتیازی را از آلمان در جهت صادرات کالاهای خاصی به آن کشور اخذ نماید، در صورت عضویت ایران، خودبه خود این امتیاز شامل ایران هم می شود (البته استثناهایی هم برای این اصل در نظر گرفته شده است).

ب) اصل شفافیت: براساس این اصل، کلیه کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت موظفند که اطلاعات کامل و تفصیلی از تمامی اقدامات، سیاستها و قوانین و مقررات داخلی و بین المللی خود را منتشر کنند و در اختیار سایر اعضا قرار دهند.

پ) افزایش مشارکت کشورهای در حال توسعه.

ت) ادغام و یکپارچگی اقتصادی.

ث) ایجاد هماهنگی در سایر مقررات داخلی.

ج) تایید.

چ) انحصارات و عرضه کنندگان انحصاری خدمات: این اصل تحت شرایط خاصی، وجود انحصار و عرضه کنندگان انحصاری را در برخی از خدمات امکانپذیر می داند.

ح) ایجاد هماهنگی در رویه های بازرگانی.

خ) محدودیت های مربوط به حفظ موازنه پرداختها.

د) اقدامات تأمین اضطراری و استثناهای کلی و امنیتی.

ذ) یارانه.

تعهدات خاص

بخش سوم موافقتنامه عمومی مربوط به تجارت خدمات (مواد ۱۸-۱۶) راجع به تعهدات خاص اعضاست. در این بخش در اصل "رفتار ملی" (National Treatment) و اصل دسترسی به بازار (Market Access) مورد بحث قرار می گیرند. کشورهای مختلف می توانند از طریق نکاتی که در "جدول ملی" (National Schedules) خود منظور می کنند، امتیازهای مختلفی را در زمینه مستثنانمودن برخی از

اقدامات هم نیازمند تغییرات وسیعی است که پیش نیاز الحاق محسوب می شود، هرچند که باید اذعان نمود که مهمترین نظامی که در راه پیوستن به سازمان جهانی تجارت باید اصلاح شود، همانا نظام مدیریت کلان اقتصادی کشور است که به رغم تلاش های فراوان طی سال های اخیر، هنوز هم از لحاظ هم پیوندی و تعامل با اقتصاد جهانی دچار نقاط بحرانی و ضعف های فراوانی است و محتاج عزم و تلاش جدی طراحان نظام سیاسی و اقتصادی کشور می باشد.

اصول حاکم بر WTO

اصول و مبانی حاکم بر سازمان جهانی تجارت شامل مجموعه ای متشکل از ۶۰ موافقتنامه، ضمایم، و تفاهیم نامه هایی است که در میان مجموعه فوق، سه موافقتنامه زیر به عنوان زیربنای اصلی حقوقی WTO تلقی می شوند:

الف) موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت (GATT) که به تجارت کالایی اختصاص دارد.

ب) موافقتنامه عمومی تجارت خدمات (GATS) که در ارتباط با انتقال نیروی کار، ارتباطات، حمل و نقل دریایی و خدمات مالی است.

پ) موافقتنامه مربوط به جنبه های تجاری حقوق مالکیت معنوی (TRIPS).

اساساً مبانی اصلی نظام تجاری مورد نظر WTO را می توان در موافقتنامه های GATT در زمینه تجارت کالا و GATS در زمینه تجارت خدمات ملاحظه نمود. به نحوی که از عنوان موافقتنامه های فوق الذکر استنباط می شود، این نظام، تجارت جهانی را به دو بخش مجزای تجارت کالا و تجارت خدمات تقسیم نموده است. یکی از علل این تقسیم بندی، قدمت و وجود آمار و ادبیات نظری و اطلاعات بالقوه پیرامون تجارت کالا است، در حالی که تجارت خدمات که اصطلاحاً تجارت نامرئی نیز خوانده می شود، اصولاً مقوله جدیدی است. از سوی دیگر، تجارت کالا با عبور از مرز کشورها، به نحو استاندارد توسط مقامات گمرکی ثبت می شود، در حالی که ثبت و کنترل تجارت خدمات معمولاً به طور کامل امکانپذیر نبوده و مستلزم به کارگیری روش های دیگری است. به علاوه، بخشی از تجارت خدمات هم توسط شرکت های چندملیتی انجام می شود که اصولاً ثبت آن در تراز پرداختها به دشواری امکانپذیر است. موافقتنامه عمومی تجارت خدمات (GATS) از شش قسمت تشکیل می شود:

۱- حوزه شمول و تعریف (ماده ۱).

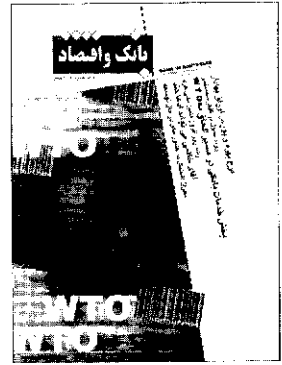
۲- تعهدات و نظامات کلی (مواد ۱۵-۲).

۳- تعهدات خاص (مواد ۱۸-۱۶).

۴- آزادسازی تدریجی (مواد ۲۱-۱۹).

به موجب اصل عدم تبعیض (کامله الوداد) هر امتیازی که یک کشور به کشور دیگر یا به گروهی از کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت اعطا نماید، بدون هیچ قید و شرطی، به سایر کشورهای عضو این سازمان نیز تسری می یابد.

بر مبنای اصل رفتار ملی، باید رفتار با عرضه کنندگان خدمات خارجی، مشابه رفتاری باشد که با عرضه کنندگان داخلی و ملی معمول است.

فعالیت‌های خدماتی از شمول اصل پیش‌گفته به دست آورند. خاطر نشان می‌سازد که اگر کشوری در زمان الحاق به WTO جداول ملی خود را ارایه نکند، به مثابه پذیرش کامل این اصول و آزادسازی کامل بخش خدمات تلقی می‌شود.

الف) اصل رفتار ملی: بر مبنای این اصل، باید رفتار با عرضه‌کنندگان خدمات خارجی، مشابه رفتاری باشد که با عرضه‌کنندگان خدمات مالی داخلی و ملی معمول است.

ب) اصل دسترسی به بازار: این اصل به منظور دسترسی کشورهای عضو WTO به بازارهای دیگر تدوین شده است. و در مورد عرضه خدمت توسط خارجیان، کشورهای عضو نباید رفتاری نامطلوبتر از رفتار مقرر بر اساس شرایط و محدودیت‌های مندرج در جدول ملی آن کشور اتخاذ کنند. بر اساس این اصل، به جز در موارد توافق‌شده در جدول ملی کشورها، هیچ نوع محدودیتی نباید در موارد و زمینه‌های زیر برقرار شود:

- برقراری محدودیت در مورد تعداد عرضه‌کنندگان خدمت.
- برقراری محدودیت در مورد ارزش کل مبادلات خدمات.
- برقراری محدودیت در مورد تعداد کل عملیات.
- برقراری محدودیت در مورد تعداد اشخاص حقیقی که می‌توانند در فعالیت خدماتی خاص استخدام شوند یا استخدام کنند.
- برقراری محدودیت در مورد مشارکت سرمایه خارجی (از لحاظ محدودیت حداکثر سهام یا مجموع ارزش سرمایه‌گذاری خارجی).

شیوه‌های عرضه خدمات مالی (بانکی) در تجارت خدمات

به‌طور کلی، در GATS چهار شیوه یا روش برای عرضه خدمات تعریف شده است که عبارتند از:

الف: عرضه (تجارت) فرامرزی (Cross Border Supply): این اصل به معنای جریان یافتن خدمات مالی از قلمرو یک کشور به کشور دیگر می‌باشد، مانند مخابرات بین‌المللی، یا ارایه فعالیت‌های انتقال حوالجات و اسناد بین‌المللی بانکی در قالب SWIFT یا به‌طور کلی، بانکداری الکترونیکی و یا بانکداری اینترنتی (E.Banking).

ب: مصرف در خارج (Consumption Abroad): به موجب این اصل، مصرف‌کننده و مشتری خدمات به قلمرو کشورهای دیگر می‌رود تا خدمات مورد نظر خود را به دست آورد، مانند حضور اتباع خارجی در کشورهای دیگر به منظور دریافت وام یا تسهیلات مالی یا سپرده‌گذاری در بانک‌ها.

پ: حضور تجاری (Commercial Presence): این اصل، به معنای حضور اشخاص حقوقی خارجی برای فعالیت در

زمینه خدمات مالی در قلمرو کشورهای دیگر است، مانند حضور شرکت‌های بیمه، تاسیس واحدها یا نمایندگی‌های بانکی در کشورهای خارجی.

ت: حضور اشخاص حقیقی (Presence of Natural Persons): این اصل به معنای عرضه خدمات مالی توسط اتباع خارجی کشورهای دیگر است، مانند ارایه خدمات مالی و مشاوره‌ای و یا حسابرسی خارجی در کشورهای دیگر.

در این بخش، نکته قابل توجه، همانا موضوع پرداخت یارانه و اعمال سیاست‌های حمایتی در بخش‌های خاص اقتصادی و از جمله در بخش خدمات مالی است. در این زمینه، پرداخت یارانه به عرضه‌کننده داخلی بدون پرداخت به عرضه‌کننده خارجی ممکن بوده و در جداول ملی تحت عنوان "ایجاد محدودیت در رفتار ملی" قابل ذکر است. به عنوان مثال، پرداخت یارانه به بانک‌های داخلی، در ازای تسهیلات اعطایی این بانک‌ها به اشخاص در بخش‌های مورد نظر و حمایت شده.

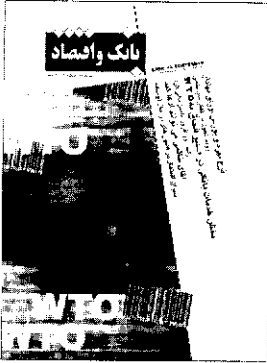
طبقه‌بندی انواع خدمات مالی و بانکی و طرح کلی جداول ملی کشورها

همانگونه که عنوان شد، موافقتنامه GATS متشکل از دو قسمت اصلی شامل مقررات عمومی در این حوزه و جدول ملی است که متضمن "تعهدات خاص" هر کشور می‌باشد. "جداول ملی" یکی از مهمترین قسمت‌های پروتکل الحاق تلقی می‌شوند و کشورهای عضو WTO انواع خدمات قابل دسترسی برای عرضه‌کنندگان خارجی را در جداول ملی خود تعیین می‌کنند.

تعهداتی (Commitment) که در جداول ملی هر کشور لحاظ می‌شود، بر مبنای غیر تبعیضی به تمام اعضا قابل تسری است. مضافاً آن که، کشورها در تعیین تعهدات خود آزاد هستند و می‌توانند در مورد هر تعهدی محدودیت‌های مورد نظر را اعمال نمایند. به عنوان مثال، می‌توان میزان فعالیت‌های بانک‌های خارجی را از نظر تعداد سهام نوع اول یا ارایه برخی خدمات بانکی محدود کرد، یا با ایجاد محدودیت در رفتار ملی، می‌توان حوزه فعالیت جغرافیایی آنها را در کشور محدود کرد، مثلاً اجازه تاسیس شعبه یا نمایندگی را در قلمروی سرزمین اصلی نداد.

باید خاطر نشان ساخت که به‌طور کلی، جداول ملی شامل دو بخش می‌باشند: بخش اول جدول، مربوط به تعهدات و محدودیت‌هایی است که در تمام بخش‌ها و زیربخش‌های فعالیت‌های خدماتی وجود دارد که به نام "تعهدات افقی یا عام" نامیده می‌شود (Horizontal Commitment). و بخش دیگر جدول، شامل تعهدات و محدودیت‌های مربوط به فعالیت‌های معین است که "تعهدات خاص یا بخشی" نامیده می‌شود (Specific Commitment).

"ایجاد محدودیت در رفتار ملی" این امکان را فراهم می‌آورد که بانک‌های داخلی بتوانند در ازای اعطای تسهیلات بانکی به بخش‌های تحت حمایت، از یارانه استفاده کنند.

وظایف محوله براساس قانون پولی و بانکی کشور طی دو دهه اخیر بازمانند. لذا چنانچه در ارتباط با اصلاح قوانین و مقررات آزادسازی مالی و توسعه بازارهای مالی و پولی و خصوصی سازی، که از الزامات و شرایط عضویت در WTO است، اقدامات اساسی صورت نگیرد، این مشکلات همچون موانع محکمی در مسیر الحاق قرار خواهند گرفت و مانع توفیق این روند خواهند شد. برخی از الزاماتی که در سطح کلان می توان برشمرد، عبارتند از:

۱) سیاست های اصلاح ساختارها: بی شک از جمله شرایط اصلی موفقیت سیاست های اصلاح ساختاری، می توان از مواردی چون کاهش مقررات دولتی یا مقررات زدایی در بخش پولی و بانکی، تعمیق بازارهای مالی، افزایش بازدهی عملیاتی بانک ها، شکستن انحصار موسسات بخش دولتی و افزایش رقابت نام برد که در مجموع کارایی اجرای سیاست های کلان را افزایش می دهند. به طور کلی، مدیریت صحیح سیاست های اقتصاد کلان نقش اساسی را در موفقیت اصلاحات اقتصادی و آزادسازی تجاری ایفا می کند.

۲) سیاست های ارزی: در راستای اصلاح و کارآمدن سیاست های بخش ارزی، به تمهیداتی به شرح زیر می توان اشاره کرد:

- ضرورت ایجاد اعتماد نسبت به نظام ارزی کشور بین فعالان اقتصادی.
- قانونمند نمودن تحولات بازار ارز و افزایش نقش بانک ها در زمینه مبادلات ارزی.
- کاهش مداخله بانک مرکزی در بازار به منظور تامین نیازهای بودجه ای دولت.

۳) گسترش و تعمیق بخش مالی: با توجه به وضعیت فعلی بازار مالی کشور که حاکی از نقش مسلط و بلامنازع نظام بانکی در بازارهای پول و سرمایه است، عواملی چون عدم تنوع در ابزارهای مالی، نامناسب بودن ساختار سازمانی بانک ها، فقدان نظام رقابتی و عدم شفافیت، و نبود مکانیزم های قوی ناظر بر عملکرد مدیریت، باعث شده اند که توسعه و گسترش بازارهای مالی با اختلالات جدی روبرو شود. از مهمترین اصلاحات ضروری برای افزایش کارایی بازار سرمایه، می توان به عوامل زیر اشاره کرد:

- توسعه و تقویت بازار بورس.
- تدوین قانون جامع بازار مالی.
- شفافیت بازار سرمایه.
- تنوع ابزارهای ارایه شده در بازارهای سرمایه، مشتمل بر انواع ابزار مشتقه و ابزارهای نوین مانند گواهی سپرده و معاملات آتی.
- مکانیزه نمودن عملیات بورس اوراق بهادار.

طبقه بندی فعالیت های خدماتی در جداول ملی نیز براساس طبقه بندی مرکزی کالاهای سازمان ملل^(۱) (CPC) شامل ۱۰ گروه از فعالیت های مالی است که گروه هشت و زیرگروه ۸۱ آن مربوط به طبقه بندی فعالیت های بانکداری می باشد.

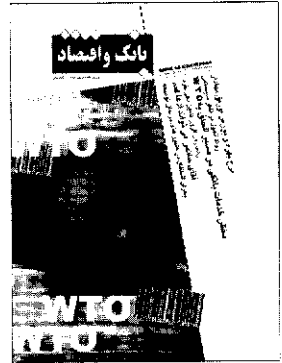
به طور کلی، انواع خدمات بانکداری قابل عرضه در موافقتنامه GATS عبارتند از:

- قبول سپرده و دیگر وجوه قابل پرداخت توسط مردم.
- اعطای انواع وام، از جمله وام مصرفی، وام وثیقه، اعتبار، تنزیل و تامین مالی معاملات تجاری.
- تامین مالی از طریق پرداخت اجاره تجهیزات.
- کلیه خدمات مربوط به پرداخت و انتقال پول، از جمله کارت های اعتباری، کارت های بدهکار و بستانکار، چک های مسافرتی و حواله های بانکی.
- ضمانتنامه ها و تمهیدنامه ها.
- مدیریت دارایی مانند دارایی های نقدی یا مدیریت اوراق بهادار، تمام اشکال مدیریت سرمایه گذاری جمعی و...
- بیمه و امور مرتبط با بیمه.
- خدمات بانکی و سایر خدمات مالی به استثنای بیمه.
- تجارت به حساب خود یا به حساب مشتریان.
- مشارکت در نشر انواع اوراق بهادار، از جمله قبول تعهد و نمایندگی فروش اوراق و...
- خدمات مربوط به تسویه و تهاتر دارایی های مالی شامل اوراق بهادار و...
- تهیه و انتقال اطلاعات مالی و پردازش داده های مالی و نرم افزارهای مربوط به آن توسط عرضه کنندگان سایر خدمات مالی.
- خدمات مشاوره ای، واسطه گری و سایر خدمات مالی کمکی مربوط به تمام فعالیت های مذکور و...

برخی از ضرورت ها و الزامات الحاق کشور به WTO

یکی از مهمترین مقولات اقتصاد کلان کشور، مسایل ساختاری متاثر از اتکا به تولید و صدور نفت و نوسانات قیمت آن در طی سال های اخیر بوده است که به همراه خود مشکلات عظیمی همچون نوسانات در نرخ رشد اقتصادی، کاهش در نسبت سرمایه گذاری و مشکلات در تراز پرداخت ها را به وجود آورده است. مضافاً آن که وجود مشکلات دیگری چون عدم تعادل های بودجه ای، عملیات شبه بودجه ای، تخصیص غیربهبینه منابع به همراه سهمیه بندی اعتباری، پرداخت تسهیلات با نرخ های ترجیحی، نرخ ارز تقویت شده، مداخله دولت در زمینه تعدیل نرخ سود و تحمیل تسهیلات تکلیفی به بانک ها، موجب شده اند که بخش های پولی و ارزی از انجام

عواملی همچون عدم تنوع در ابزارهای مالی، نامناسب بودن ساختار سازمانی بانک ها، فقدان نظام رقابتی، عدم شفافیت، و نبود مکانیزم های قوی ناظر بر عملکرد مدیریت، موجب شده اند که توسعه و گسترش بازارهای مالی با اختلالات جدی روبرو شود.

- ایجاد سازمان‌های فعال در بازار سرمایه مانند بانک‌های سرمایه‌گذاری و موسسات تعیین رتبه اوراق بهادار شرکت‌ها.
 (۴) کاهش تصدی دولت در امر بانکداری؛ در این زمینه می‌توان به راهکارهای زیر اشاره کرد:
 - رعایت استانداردهای بین‌المللی پذیرفته‌شده در مورد سلامت بانک‌ها.
 - مدرنیزه کردن آرایه خدمات بانکی.
 - اصلاح نظام پرداخت‌ها.
 - بازسازی نیروی انسانی.
 (۵) رعایت استانداردهای بین‌المللی در آرایه صورت‌های مالی؛ این استانداردها شامل مواردی همچون شناسایی و انعکاس درآمد بانک‌ها، شفاف‌سازی در خصوص اقلام خارج از خط (زیر خط ترازنامه)، جداول مربوط به طبقه‌بندی سررسید وام‌ها و دارایی‌ها و بدهی‌های خارجی و به خصوص حل مساله رویه ثبت تعهدی - نقدی حساب‌های بانکی می‌باشد.
 (۶) ایجاد نظام انگیزشی و رقابت بین بانک‌ها.
 (۷) گسترش اقدامات نظارتی و سعی در استفاده موثر از نظارت غیرحضوری (Off-Site) به جای شیوه نظارتی سنتی حضوری (On-Site).

(۸) بازرسی بر کیفیت دارایی‌ها، استقرار نظام مدیریت ریسک و کنترل انواع ریسک در بانک‌ها.
 (۹) اهم اصلاحات در بخش پولی و مالی: به طور کلی، اهم اصلاحات در بخش پولی و مالی را به شرح زیر می‌توان برشمرد:
 - گسترش بازارهای مالی و ابزارهای مالی.
 - کاهش اتکالی دولت به منابع بانک‌ها و تخصیص اعتبارات بر مبنای معیارها و ضوابط معطوف به بازدهی.
 - بازنگری رابطه دولت با بانک مرکزی و اعطای نقش فعال و وسیع‌تر به سیاست‌های پولی در قالب سیاست‌های کلان اقتصادی.

- تدوین استانداردهای مالی بر عملکرد بانک‌ها و بهبود و تقویت کیفیت نظارت بر بانک‌ها از سوی بانک مرکزی.
 - گسترش اصل رقابت و مشارکت مردمی در فعالیت بانک‌ها.

بخشی از مشکلات فعلی بخش بانکی

بخشی از مشکلات سیستم بانکی در آستانه الحاق به سازمان جهانی تجارت به شرح زیر می‌باشد:

(۱) دولتی بودن بخش بانکی و محدودیت‌های ناشی از آن که حضور موثر و فعال بانک‌ها را در عرصه رقابت کاهش می‌دهد.

(۲) فقدان اختیارات کافی شبکه بانکی از لحاظ عملیات بانکی، با توجه به نظارت گسترده بانک مرکزی بر عملیات بانک‌ها.

(۳) وجود بوروکراسی حاکم و ساختار تشکیلاتی نامناسب اعمال شده بر شبکه بانکی و ساختار نامناسب ارکان بانک‌ها.
 (۴) ساختار نامناسب نیروی انسانی و سطح نامناسب آگاهی مسوولان بانک‌ها نسبت به روش‌های نوین بانکداری.
 (۵) وجود قوانین و مقررات غیرمنعطف و دست‌وپاگیر که از کارایی سیستم بانکی در سطح بین‌المللی می‌کاهد.
 (۶) پایین بودن نسبت کفایت سرمایه در مقایسه با بانک‌های فعال در عرصه بین‌المللی.

(۷) عدم به کارگیری ابزارها و شیوه‌های نوین بانکداری.
 (۸) توسعه ناکافی بانکداری خصوصی.
 (۹) ناهماهنگی در تعیین نرخ‌های سود بانکی (سود پرداختی به سپرده‌گذاران و سود تسهیلات اعطایی) به خاطر بالا بودن هزینه تجهیز منابع ناشی از ساختار نامناسب هزینه‌ها.
 (۱۰) عدم امکان تامین مالی اعتبارات اسنادی به خاطر پایین بودن اعتبار ملی ناشی از بالا بودن ریسک کشوری.
 (۱۱) ناکافی بودن دانش و تخصص‌های لازم در جهت آرایه ابزارهای نوین بانکی در بخش‌های تجارت به حساب خود یا مشتریان و آرایه خدمات مشاوره‌ای مالی.
 (۱۲) عدم تفکیک و شفاف‌سازی فعالیت‌های توسعه‌ای بانک‌ها با فعالیت‌های تجاری.

(۱۳) وجود مراکز قدرت متعدد در ساختار سیستم بانکی کشور، به خصوص در ابعاد گزینشی و عدم توجه به مدیریت مبتنی بر اساس کارایی.
 (۱۴) فراهم نبودن زمینه حضور بانک‌های خارجی در کشور (در سرزمین اصلی) در قالب ایجاد شعبه براساس قانون جلب و حمایت سرمایه خارجی.

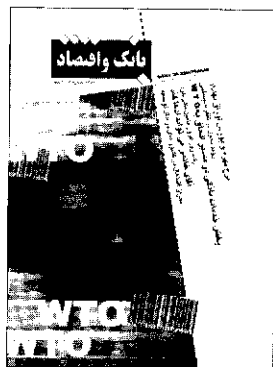
خلاصه‌ای از فرایند آزادسازی بخش بانکی در مسیر الحاق به WTO

- در سال ۱۳۷۶ با توجه به آغاز فرایند پیوستن به سازمان جهانی تجارت، مطالعاتی به منظور بسترسازی و طراحی خطوط اولیه و سیاست‌های کلی نظام اقتصادی و به خصوص اصلاحات اقتصادی در بخش پولی و بانکی کشور آغاز شد. به این منظور، در شهریور ماه ۱۳۷۷ مرحله جدید اصلاحات در بخش‌های مختلف اقتصادی با تدوین "طرح ساماندهی اقتصادی جمهوری اسلامی ایران" توسط هیات وزیران آغاز شد. از جمله مبانی مهم طرح مذکور، می‌توان به نکات زیر اشاره کرد:

- مقررات‌زدایی نسبی در بخش بانکی کشور.
 - اصلاح و تدوین مقررات و ساختارهای استخدامی، مالی،

اداری و نیروی انسانی بانک‌ها.
 - بازنگری در مقررات پولی و بانکی از جهت تغییر رویه سیاست‌های پولی در استفاده از ابزارهای غیرمستقیم به جای

بازنگری رابطه دولت با بانک مرکزی و اعطای نقش فعال و وسیع‌تر به سیاست‌های پولی در قالب سیاست‌های کلان اقتصادی، از جمله اصلاحات ضروری بخش پولی و مالی بشمار می‌رود.

کارا تر ساختن و افزایش بهره‌وری در نظام بانکی (به‌طور اخص) که ادامه بستر سازی بخش‌های پولی و بانکی و مالی در جهت الحاق محسوب می‌شود، برنامه سوم توسعه اقتصادی کشور نیز با اهدافی چون اصلاح رابطه میان دولت و بانک مرکزی، تعیین چارچوب‌های مشخص برای سیاست‌گذاری پولی با هدف‌گذاری بر روی نرخ تورم، گسترش شرایط رقابتی بین بانک‌ها، تنظیم سیاست‌های پولی با هدف اتکای بیشتر بر روی ابزارهای غیرمستقیم سیاسی، و رفع اختلافات موجود در نظام بانکی و مالی در جهت مقررات‌زایی، آزادسازی و مشارکت بیشتر بخش خصوصی به تصویب رسید.

در راستای اجرای مجموعه‌ای از سیاست‌های اصلاح ساختاری در قالب برنامه سوم و در مسیر الحاق، اهم اقدامات و دستاوردهای برنامه سوم در بخش سیاست‌های مالی، پولی، ارزی و بودجه‌ای را به شرح زیر می‌توان خلاصه نمود:

- یکسان سازی نرخ ارز.
- اصلاح قانون جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی.
- ایجاد حساب ذخیره ارزی برای حمایت از سیاست‌های اقتصادی به هنگام بروز نوسانات قیمت نفت.
- تصویب و اجرای قانون تجمیع عوارض.
- اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم و کاهش نرخ متوسط مالیات به ۲۵ درصد.
- گسترش تسهیلات بانکی به نفع بخش غیردولتی و کاهش سهم دولت.
- اصلاح ساختاری نرخ‌های سود بانکی.
- کاهش تسهیلات تکلیفی دولت (سالانه ۱۰ درصد).
- اصلاح سیاست‌های تجاری، شناسایی موانع غیر تعرفه‌ای و تبدیل آنها به موانع تعرفه‌ای و کاهش آنها.
- اصلاح روش‌های تدوین بودجه دولت و رعایت انضباط مالی از سوی دولت.
- همچنین در ادامه روند خصوصی‌سازی از طریق تقویت بازار سرمایه و تداوم اصلاحات ساختاری در این بازار، از جمله مهمترین رخدادهای و تحولات این بازار به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

- تهیه لایحه بازار سرمایه و چگونگی نظارت بر بازار که مراحل نهایی تصویب در مجلس شورای اسلامی را می‌گذراند.
- راه‌اندازی بورس‌های تخصصی کالا.
- افتتاح بورس‌های منطقه‌ای و گسترش فرهنگ سهامداری.
- راه‌اندازی سه تابلوی اول و دوم و تابلوی فرعی از سال ۱۳۸۱.

- تدوین آیین‌نامه منع افشای اطلاعات نهایی توسط شرکت‌ها به منظور افزایش شفافیت بازار سرمایه.

ابزارهای مستقیم پولی و همچنین تدوین مقررات نظارتی به منظور افزایش بهره‌وری و فضای رقابتی بین بانک‌ها.

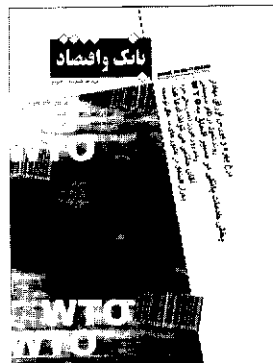
طی دوره مذکور برای کاهش حاکمیت دولت و تصدی‌گری امور در بخش بانکی کشور، مقررات ناظر بر تاسیس و فعالیت موسسه‌های اعتباری غیربانکی که در سال ۱۳۷۱ توسط شورای پول و اعتبار تصویب و در سال ۱۳۷۳ اصلاح و تکمیل شده بود، به مرحله اجرا رسید و طی سال‌های ۷۸-۱۳۷۶ سه موسسه اعتباری غیربانکی، یعنی موسسات توسعه صنعت ساختمان (توسعه)، سامان اقتصاد و کارآفرینان به طور رسمی در قالب مقررات مذکور ایجاد شدند و سپس برخی از آنها به بانک‌های خصوصی تبدیل شدند و در حال حاضر، در عرصه بانکداری بخش خصوصی فعال می‌باشند. این بانک‌ها عبارتند از: بانک‌های اقتصاد نوین، کارآفرین، پارسیان و سامان و موسسات اعتباری غیربانکی هم عبارتند از موسسه اعتباری توسعه و موسسه مالی و اعتباری بنیاد (درخصوص موسسه مالی و اعتباری بنیاد لازم به ذکر است که با توجه به سهم سهامداری بنیاد جانبازان، این موسسه اعتباری یک موسسه متعلق به بخش خصوصی محسوب نشده و جزو موسسات تحت نظر نهادهای عمومی غیردولتی طبقه‌بندی می‌شود، هرچند که در سال‌های اخیر تلاش‌هایی در جهت تغییر وضعیت حقوقی این موسسه به عمل آمده است).

همگام با این اقدامات، شرکت دولتی "پست بانک" نیز از دی ماه ۱۳۷۵ فعالیت خود را آغاز کرد و از سال ۱۳۷۶ فعالیت خود را توسعه بخشید. این موسسه اعتباری و خدمات ولتی، با آن که دارای مدیریت بخش دولتی است، ولی با حفظ استقلال مالی و اداری و شخصیت حقوقی، با گسترش خدمات بانکی و برخی خدمات عمومی در سراسر کشور که شبکه رسمی بانکی کشور در آن نقاط حضور کمتری دارد، به فعالیت می‌پردازد و اخیراً نیز با تبدیل وضعیت و با اصلاح اساسنامه، در قالب یک بانک دولتی با رعایت سیاست‌ها و مقررات پولی و بانکی بانک مرکزی به فعالیت می‌پردازد.

از دیگر اقدامات موثر در طی این دوره که نوعی بستر سازی برای الحاق نیز تلقی می‌شود، افزایش روند افتتاح و اجازه فعالیت دفاتر نمایندگی بانک‌ها و موسسات اعتباری خارجی در داخل و قلمرو سرزمین اصلی (مادر) است و با توجه به مجاز نبودن فعالیت یا افتتاح شعب بانک‌های خارجی در داخل سرزمین اصلی، این اقدام بانک مرکزی برای تسهیل ارتباطات و گسترش روابط مالی، بانکی و اعتباری موسسات و اشخاص حقیقی اتباع ایرانی با خارجیان از اهمیت بسزایی برخوردار است.

برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۸۴-۱۳۷۹): همگام با اقدامات انجام‌یافته در جهت

دولتی بودن بخش بانکی و پایین بودن نسبت کفایت سرمایه در مقایسه با بانک‌های فعال در عرصه بین‌المللی، از جمله مشکلاتی است که در آستانه الحاق به WTO گریبانگیر سیستم بانکی کشور شده است.

- افزایش واگذاری سهام شرکت‌های بخش عمومی و ادامه روند خصوصی‌سازی از طریق بورس.

خطوط طراحی شده برای تداوم اصلاحات ساختاری در بخش پولی و بانکی طی برنامه چهارم توسعه اقتصادی کشور (۸۸-۱۳۸۴): با عنایت به میانی مطرحه در برنامه‌های دوم و سوم توسعه اقتصادی کشور و با توجه به دستاوردهای برنامه سوم توسعه که به نوعی بسترسازی بخش پولی و بانکی در مسیر الحاق قلمداد می‌شود، با تصویب قانون برنامه چهارم و ضوابط طراحی شده برای تداوم اصلاحات ساختاری، به خصوص در بخش خدمات مالی و بانکی، انتظار می‌رود که اجرای کامل مواد این برنامه به تسریع رشد اقتصادی و تداوم اصلاحات منجر شود. از سوی دیگر، با عنایت به مصوبه اخیر مجمع تشخیص مصلحت نظام مبنی بر مجازبودن واگذاری ۶۵ درصد از سهام بانک‌های تجاری (به جز بانک‌های ملی ایران و سپه) و ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی توسط مقام معظم رهبری مبنی بر مجازبودن ارائه خدمات بانکداری توسط بنگاه‌ها و نهادهای عمومی غیردولتی و شرکت‌های تعاونی و سهامی عام که مشروط به تعیین سقف سهم هریک از سهامداران و منوط به تصویب قانون شده است، در مجموع انتظار می‌رود که در کاهش انحصار بخش دولتی در بخش بانکداری و افزایش مشارکت بخش غیردولتی تاثیر مثبتی داشته باشد و در ارایه Package رژیم تجاری ایران از ناحیه و بخش پولی و بانکی کشور اثر بگذارد.

در مجموع، از مهمترین مواد و میانی مطرحه در قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی کشور به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

- کاهش تسهیلات تکلیفی، به طور متوسط ۲۰ درصد نسبت به مانده تسهیلات طی سال‌های برنامه چهارم نسبت به رقم مصوب سال ۱۳۸۳.

- برقراری نظام بانکداری الکترونیکی و پیاده‌سازی رویه‌های تبادل پول و خدمات بانکی الکترونیکی ملی و بین‌المللی.

- ممنوع‌بودن تامین کسری بودجه از طریق استقراض از بانک مرکزی و سیستم بانکی.

- انتصاب رییس کل بانک مرکزی و قائم‌مقام رییس کل توسط رییس‌جمهور. بدیهی است که این امر به استقلال اداری و سازمانی بانک مرکزی می‌انجامد.

- واگذاری ریاست مجمع عمومی بانک مرکزی به رییس‌جمهور که موجب افزایش سطح تصمیم‌گیری اداری، سازمانی و سیاستگذاری بانک مرکزی خواهد شد.

- واگذاری ریاست شورای پول و اعتبار به رییس کل بانک مرکزی که نشان‌دهنده افزایش سطح استقلال سیاستگذاری

پولی و ارزی می‌باشد.

- لزوم رعایت استانداردها و الزامات بین‌المللی در مورد نسبت کفایت سرمایه بانک‌ها در حدی که شورای پول و اعتبار تعیین می‌کند. این امر افزایش اعتبار بین‌المللی بانک‌های کشور را به دنبال خواهد داشت.

- انتشار اوراق مشارکت در قالب اجرای سیاست‌های پولی و نیز سایر ابزارهای مشابه در قالب عقود اسلامی، در جهت کاهش رشد نقدینگی.

- انعطاف‌پذیری در نرخ‌های سود بانکی و واگذاری چگونگی تعیین آن به بازار.

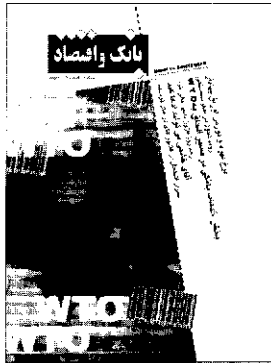
- بازپرداخت بدهی دولت به نظام بانکی و بانک مرکزی، که به بهبود بهره‌وری منابع مالی سیستم بانکی و نیز شفافیت صورت‌های مالی بانک‌های داخلی در سطح بین‌المللی می‌انجامد.

- اعمال هرگونه سهمیه‌بندی تسهیلات بانکی (به تفکیک بخش‌های مختلف اقتصادی) از طریق یارانه یا وجوه اداره شده. - الزام بانک‌ها به پرداخت تسهیلات با نرخ کمتر در قالب عقود اسلامی در صورتی که از طریق یارانه یا وجوه اداره شده توسط دولت تامین شود. در این راستا می‌توان به مصوبات شورای پول و اعتبار در زمینه کاهش نرخ (حدأقل) سود (انتظاری) تسهیلات اعطایی در بخش‌های مختلف اقتصادی به میزان یک واحد درصد (به طور میانگین)، یکسان‌سازی نرخ سود در بخش‌های مختلف (با توجه به نرخ تورم جاری)، پرداخت تسهیلات با نرخ‌های کمتر از میزان تعیین شده (۱۶ درصد) اشاره کرد.

در خاتمه باید خاطر نشان ساخت که با وجود طراحی و اجرای برنامه‌های موثر در راه الحاق ایران به سازمان جهانی تجارت، هرچه بیشتر به سوی ایجاد محیط رقابتی در کشور پیش رویم و شرایط لازم برای ارتقای قدرت رقابت صنایع داخلی را فراهم تر سازیم، روند الحاق به WTO با هزینه‌های کمتر و منافع بیشتری همراه خواهد بود. از سویی دیگر، با عنایت به اقداماتی که در این راستا طی چند سال اخیر انجام شده، هرچند که قدم‌های سترگ و گام‌های ارزشمندی را برداشته‌ایم، با این حال، به نظر می‌رسد که هنوز کمبودها و ایرادات غیرقابل اغماضی در برخی از قوانین و رویه‌های موجود به چشم می‌خورد.

درباره برخی از نقایص موجود در قوانین و مقررات کشور هم که بی‌شک نیازمند اصلاح و تغییر می‌باشند و در ارایه رژیم تجاری کشور نقش موثری را ایفا می‌کنند، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود: در زمینه ارزشگذاری گمرکی و قواعد مبدأ، استانداردها و حقوق مصرف‌کننده، رقابت و مقابله با انحصار، اقدامات ضد دامپینگ و اقدامات حفاظتی و جبرانی برای حمایت

بالا بودن هزینه تجهیز منابع ناشی از ساختار نامناسب هزینه‌ها، موجب ناهماهنگی در نرخ سود پرداختی به سپرده‌گذاران و نرخ سود تسهیلات اعطایی شده است.

اصلاحاتی در آنها صورت گیرد. و کلام آخر آن که، آماده‌سازی شرایط داخلی از نظر وضع قوانین و مقررات، بسترسازی فرهنگی، سیاسی و اجتماعی برای عرضه خدمات بانکی توسط خارجی‌ان نیز از اهم مسائلی است که سررشته انجام آن در سرپنجه سیاستگذاران عالی اقتصادی و سیاسی جامعه قرار دارد.

زیرنویس

1) United Nation Provisional Central Product Classification (CPC).

از صنایع داخلی در شرایط اضطراری و مقابله با ورود کالاهای یارانه‌ای.

از سوئی دیگر، در بخش مربوط به حقوق مالکیت معنوی و قوانین مربوط به کپی‌رایت و مالکیت صنعتی نیز قوانین مربوط به محتاج تغییر و اصلاح هستند.

در بخش سرمایه‌گذاری خارجی و در قانون تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی و آیین‌نامه اجرایی آن هم برخی محدودیت‌ها درخصوص سهم فعالیت خارجی‌ان در بخش خدمات بانکی و نیز امکان استفاده از الزام فروش داخل و امکان محدودسازی انتقال ارز به خارج از کشور وجود دارد که باید

پیوستن ویتنام به سازمان جهانی تجارت و

اصلاحات بانکی

نویسنده: دکتر فونگ خاک که (Dr. Phung Khac Ke)
 قائم‌مقام رییس کل بانک دولتی (مرکزی) ویتنام
 ترجمه: فلامحسین بزرگمشت

یادداشت مترجم

یکی از دلمشغولی‌های اینجانب پس از اعلام پذیرش درخواست ایران در نشست شورای عمومی سازمان جهانی تجارت (WTO) در ۲۶ می سال ۲۰۰۵ میلادی (پنج خرداد ماه سال جاری)، تغییراتی است که می‌بایست در هر حال چه برای قبولی به عنوان عضو (در حال حاضر ایران عضو ناظر یا Observer شناخته می‌شود) و چه برای آمادگی برای فعالیت در شرایط جدید در ارکان جامعه پدید آید. سیستم بانکی کشور هم یکی از عرصه‌هایی است که قطعاً دچار تغییرات بنیادین خواهد شد.

در پی جستجو برای یافتن دامنه این تغییرات، با توجه به تجربه سایر کشورها، مقاله‌ای که در ارتباط با کشور ویتنام و عضویت آن کشور در این سازمان و توسط قائم‌مقام ریاست کل بانک مرکزی آن کشور به رشته تحریر درآمده، توجه اینجانب را به خود جلب کرد. ارزش این نوشتار هم در محتوای آن به علت پاره‌ای مشابهت‌ها بین دو کشور و هم به سبب شأن و جایگاه نویسنده آن است. به همین دلایل، ترجمه این مطلب را به خوانندگان ماهنامه بانک و اقتصاد تقدیم و چند نکته را به عنوان توضیح اضافه می‌نمایم:

❖ اصل مقاله به زبان انگلیسی در نشانی زیر در دسترس است:
[http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/WBI-Training/vietbanking ke.pdf](http://siteresources.worldbank.org/INTRANETTRADE/Resources/WBI-Training/vietbanking_ke.pdf)

❖ درخواست عضویت (Application) ویتنام برای عضویت در سازمان جهانی تجارت در ۴ ژانویه ۱۹۹۵ آرایه شده و گروه کاری (Working Party) برای الحاق آن کشور در تاریخ ۳۱ همان ماه تشکیل شده است. احتمالاً تا پایان سال جاری میلادی، کشور ویتنام که در حال حاضر، مانند ایران عضو ناظر سازمان است، به عنوان عضو دائم پذیرفته می‌شود.

❖ برنامه یا سیاستی که در متن مقاله با نام doi moi policy از آن نام برده شده، اشاره به برنامه‌ای دارد که مدتی پس از پایان جنگ ویتنام در سال ۱۹۷۶ و نابسامانی شدید اقتصادی در آن کشور اجرا گردید. در آن سال‌ها، تولید برنج در ویتنام حتی برای سیرکردن شکم ساکنان آن کشور کافی نبود. در سال ۱۹۸۶ این کشور می‌باید ۱/۵ میلیون تن برنج برای مصرف خود وارد می‌کرد. در آن زمان، حزب کمونیست ویتنام، سیاست‌های برنامه‌ریزی متمرکز استالینیستی را ترک کرد و روی آوری به برنامه سوسیالیسم بازار (Socialism Market) را با نام doi moi (به معنی لغوی دگرگونی و تازگی) (Change and Newness) اعلام نمود. پس از ده سال از ترک مدل استالینیستی، ویتنام به سومین صادرکننده بزرگ برنج در دنیا تبدیل شد. رشد سال ۱۹۹۵ این کشور ۹/۵ درصد گزارش شده است. علاقمندان می‌توانند برای اطلاعات بیشتر به نشانی زیر مراجعه نمایند:

<http://www2.sjsu.edu/faculty/watkins/vietnam.htm>

■ ■ ■ اگر اصلاحات داخلی مناسب و استوار در رابطه با آزادسازی تجارت و خدمات انجام نشود، در آن صورت، چالش‌ها و ضعف‌های موجود ممکن است زیان‌هایی را به بانک‌های ویتنام تحمیل کنند و ریسک‌هایی را به دنبال آورند که بیش از منافع ناشی از ادغام در جامعه جهانی باشد.